

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI A HOSPODAŘENÍ za rok 2014

Stanovisko Dozorčí rady ÚSP AV ČR, v. v. i.:

Dozorčí rada ÚSP AV ČR, v. v. i., tuto výroční zprávu včetně účetní závěrky a zprávy auditora projednala dne 29. 4. 2015, a to bez připomínek.

Stanovisko Rady ÚSP AV ČR, v. v. i.:

Rada ÚSP AV ČR, v. v. i., tuto výroční zprávu včetně účetní závěrky a zprávy auditora schválila dne 6. 5. 2015.

V Praze dne 22. dubna 2015

I INFORMACE O SLOŽENÍ ORGÁNŮ

VEŘEJNÉ VÝZKUMNÉ INSTITUCE

A O JEJICH ČINNOSTI ČI O JEJICH ZMĚNÁCH

a) Složení orgánů Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i.

Ředitel:

JUDr. Jan Bárta, CSc.

Rada ÚSP AV ČR, v. v. i., ve složení:

JUDr. Lenka Vostrá, Ph.D. (ÚSP AV ČR, v. v. i.), předsedkyně

JUDr. František Cvrček, CSc. (ÚSP AV ČR, v. v. i.), místopředseda

JUDr. Jan Malíř, Ph.D. (ÚSP AV ČR, v. v. i.)

JUDr. Ján Matejka, Ph.D. (ÚSP AV ČR, v. v. i.)

prof. JUDr. Olga Ovečková, DrSc. (Ústav státu a práva SAV)

JUDr. Lenka Pítrová, CSc. (Úřad vlády ČR)

prof. JUDr. Jozef Suchoža, DrSc. (Právnická fakulta UPJŠ v Košicích).

Dozorčí rada ÚSP AV ČR, v. v. i., ve složení:

PhDr. Jiří Beneš (Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.), předseda

PhDr. Jarmila Čermáková (ÚSP AV ČR, v. v. i.), místopředsedkyně

Ing. Petr Bobák, CSc. (Akademická rada AV ČR)

prof. JUDr. Zdeňka Gregorová, CSc. (Právnická fakulta MU v Brně)

JUDr. Michal Švorc (Ministerstvo financí ČR).

b) Změny ve složení orgánů a jejich činnost:

Ředitel:

Ředitel vykonával úkoly stanovené zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění, dle zde vymezených pravomocí a v souladu s ostatními právními předpisy.

Dále na základě Organizačního řádu ÚSP AV ČR, v. v. i., řídil agendu vypracovávání vědeckých posudků a ediční činnosti.

Rada ÚSP AV ČR, v. v. i.:

V roce 2014 se složení Rady nezměnilo.

V roce 2014 se konala čtyři zasedání, a to ve dnech 6. 3. 2014, 15. 5. 2014, 9. 10. 2014 a 4. 12. 2014; v mezidobí mezi zasedáními a Rada také jednala per rollam, přičemž takto přijatá usnesení byla schválena vždy na nejbližším zasedání. Rada schválila rozpočet za rok 2014, z interních norem schválila 6. března 2014 změnu Organizačního řádu (změna procedury vypracovávání stanovisek a jejich náležitostí), projednala a schválila také Výroční zprávu o činnosti ÚSP AV ČR za rok 2013. Pravidelnou součástí každého zasedání Rady byly aktuální informace o vědeckých akcích ÚSP AV ČR a projednávání připravovaných grantových a jiných projektů. Během celého roku na Radě probíhaly diskuse o Strategii rozvoje AV ČR (Strategie AV21) a o připravovaném hodnocení za léta 2010–2014. Na svém prosincovém zasedání Rada v souladu se zákonem vyhlásila výběrové řízení na funkci ředitele ÚSP AV ČR, které pokračovalo v prvním pololetí r. 2015. Vědecká rada jakožto poradní orgán Rady zasedala v r. 2014 jen jednou, dne 9. dubna, a zabývala se otázkami strategie rozvoje, pravidly pro vypracovávání stanovisek a zásadami pro budoucí atestace vědeckých pracovníků.

Dozorčí rada ÚSP AV ČR, v. v. i.:

V roce 2014 jmenovala Akademie věd ČR tři členy DR na druhé funkční období, a to J. Čermákovou od 9. 11. 2014, P. Bobáka od 1. 1. 2015 a J. Beneše od 1. 1. 2015 předsedou DR.

V roce 2014 se konala dvě zasedání Dozorčí rady ÚSP AV ČR, a to ve dnech 30. 4. 2014 a 27. 11. 2014. Dozorčí rada projednala Výroční zprávu o činnosti a hospodaření za rok 2013, rozpočet na rok 2014, schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady za rok 2013, provedla hodnocení manažerských schopností ředitele ústavu a vzala na vědomí zprávu auditora o ověření účetní uzávěrky za rok 2013. Dále projednala průběžnou zprávu o hospodaření v roce 2014 a určila auditora k ověření účetní uzávěrky za rok 2014. Dozorčí rada se na svých zasedáních mimo jiné zabývala aktuálními informacemi o přípravě ústavu ke Strategii rozvoje Akademie věd ČR, o vědecké a publikační činnosti, o podmínkách vypracovávání stanovisek vydávaných ústavem a o rozpočtových otázkách. Dozorčí rada vyslovila také souhlas s nájemní smlouvou k využití části nebytových prostor v přízemí budovy.

II INFORMACE O ZMĚNÁCH ZŘIZOVACÍ LISTINY:

V průběhu roku 2014 nedošlo ve zřizovací listině Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., k žádným změnám.

III HODNOCENÍ HLAVNÍ ČINNOSTI:

Dle zřizovací listiny je posláním Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., (dále jen Ústavu státu a práva AV ČR nebo ÚSP AV ČR) provádět výzkum v oblasti práva a právní informatiky. Hlavní směry výzkumné činnosti ÚSP vyplývají z vědecké koncepce, přičemž výzkumná činnost je v rámci ÚSP AV ČR strukturována do tří výzkumných oddělení.

Vědecká činnost v *oddělení teorie práva* byla v roce 2014 zaměřena v souladu s dlouhodobou vědeckou orientací útvaru i specializací jeho pracovníků především na obory právní informatiky a lingvistiky, obecné právní teorie a filozofie práva, teorie legislativy a její kvantitativní analýzy, jakož i podpory empirické metodologie včetně spolupráce při rozvíjení jejího datového archivu. Nadále se rozvíjí projekt „Právníkový elektronický slovník“ a nově byl založen projekt MAPA zabývající se srovnáním stavu českého právního řádu před reformou soukromého práva a po ní.

Zvláštní pozornost byla věnována teorii lidských práv, vybraným otázkám ústavního práva a v neposlední řadě i vybraným institutům islámského práva v rámci komparativních perspektiv. Byly realizovány rovněž historickoprávní studie, a to mj. rovněž ve spojení s uvedenými zejména lidskoprávními tématy. Filozofické problémy práva, zejména analýza právních pojmů, jsou předmětem realizovaného grantového projektu „Diskursivní pojmy v právu“. Pracovníci oddělení se rovněž významně spolupodíleli na vytvoření kolektivní monografie navazující na mezinárodní vědeckou konferenci „Viktor Knapp – vědecké dílo v proměnách času“, jež se uskutečnila v závěru roku 2013. Významná byla účast pracovníků oddělení na tradiční mezinárodní vědecké konferenci „Metamorfózy práva ve střední Evropě IV“ konané v říjnu 2014 ve Znojmě, kde jsou prezentovány výsledky jejich vědecké činnosti v tomto případě soustředěné zejména na kritickou analýzu legislativy a právního řádu zemí středoevropského regionu a především ČR. Pro nejbližší období se v této souvislosti předpokládá příprava a realizace projektu v rámci mezinárodní spolupráce skupiny CORECEL s cílem vytvoření kolektivní monografie, jakož i účast na mezinárodní konferenci s obdobnou tematikou, která se bude konat v tomto roce v Piešťanech.

Oddělení soukromého práva v roce 2014 pokračovalo v systematické analýze současného pojetí soukromého, unijního a mezinárodního práva v oblasti regulace lidských práv a obecné civilistiky, jakož i řady dalších aktuálních otázek civilněprávních a právně-praktických. Badatelské aktivity oddělení byly orientovány zejména na novou kodifikaci českého soukromého práva a její promítnutí do praxe (tj. obdobně jako v minulých letech). V tomto ohledu bylo kontinuálně navázáno na práce a výsledky minulého období, jež byly specificky promítnuty do celé řady

vědeckých výstupů a souvisejících výzkumných a popularizačních počinů, řešeny byly zejména otázky nových soukromoprávních institutů, horizontální aplikace lidských práv vůči nestátnímu sektoru, byla řešena problematika moderní arbitráže, regulace prevence a pracovněprávního statusu výkonu závislé práce ve světle evropského a vnitrostátního práva. Další aktivity pracovníků oddělení soukromého práva se zaměřily na vystoupení na zahraničních konferencích a pobytech, jakož i na prohloubení spolupráce s mnichovským Institutem Maxe Plancka pro právo sociálního zabezpečení a sociální politiku a hledání nových zdrojů financování výzkumných projektů.

Výzkumná činnost **oddělení veřejného práva** se v roce 2014 soustředila na několik oblastí výzkumu, a to zejména: 1) oblast medicínského práva a bioetiky, 2) oblast práva životního prostředí, 3) oblast mezinárodního práva veřejného, se zvláštním zaměřením na zkoumání problematiky mezinárodního práva (konkurující jurisdikce mezinárodních a evropských soudů, mezinárodní odpovědnost, vliv mezinárodního práva na český právní řád, vybrané otázky mezinárodního investičního práva); 4) oblast ústavního práva a správního práva. Členové oddělení se nadále věnovali řešení grantových projektů („Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech“, „Vliv evropského práva lidských práv na zdravotní právo“, „LP v mezikulturních perspektivách“). Současně byly zahájeny práce na nových grantových projektech „Lidské právo na příznivé životní prostředí ve vnitrostátním měřítku: rozvinutá teorie, chudá praxe?“ (Grantová agentura ČR) a „Transsexualita a problém menšinové identity v právním diskursu“ (Grantová agentura ČR). V rámci činnosti **Kabinetu zdravotnického práva a bioetiky** byla vykonávána aktivní činnost v rámci UNESCO International Network in Bioethics. Kabinet také uspořádal mezinárodní konferenci na téma „Human Enhancement. Je zdokonalování člověka správné? Etická a právní úskalí při tvorbě dokonalého člověka“ a dva workshopy s tématy „Moral Enhancement“ (květen 2014) a „Právní odpovědnost poskytovatelů zdravotních služeb podle NOZ“ (prosinec 2014) a pokračoval ve vydávání elektronického Časopisu zdravotnického práva a bioetiky. Výzkumná jednotka **Center of Law and Public Affairs** (CeLAPA) uspořádala či spolupřádala řadu workshopů a seminářů, jak na půdě ÚSP, tak i na půdě spolupracujících evropských univerzit (Post-modernity of Transnational Law and Legal Pluralism, Praha; The Post-political Constellation and European Identity, Antwerpy; The Experience of Judgment, Praha; The Euro-crisis and the post-communist „Return to Europe“: Will Europe finally unite?, Praha (ve spolupráci s LSE); The Functional Correlation Thesis: Some Fundamental Challenges of Citizenship – in the EU and Beyond, Praha (ve spolupráci s University of Uppsala); Transgender Bodies of Law, Praha (ve spolupráci s University of Helsinki); Constitutionalism and Austerity, Praha). Započala sérii doktorandských seminářů

nazvanou Graduate Colloquium (ve spolupráci s PrF UK a PrF MU), což je interdisciplinární platforma, která sdružuje studenty doktorských studijních programů zejména právnických fakult v České republice, ale také politologie a sociologie. Kolokvium umožňuje studentům prezentovat v anglickém jazyce výstupy svého výzkumu a obhajovat svoje teze jak před kolegy z jiných fakult a jiných společenskovědních disciplín, tak především před zahraničními hosty ÚSP (jmenovitě Julen Extabe (Helsinky) a Robert Alexy (Kiel)). Členové oddělení se aktivně účastnili mezinárodních konferencí (Polsko, Belgie, Slovensko, Rakousko, Brazílie, Holandsko, Velká Británie).

I nadále pokračují pracovníci všech oddělení v realizaci grantových projektů, a to i ve spolupráci napříč odděleními ústavu (např. projekt „Evropský soud pro lidská práva jako základ evropské identity – dialog mezi "starou" a "novou" Evropou“, který je uskutečňován s Centre of Law and Cosmopolitan Values of University of Antwerpen a získal podporu AV ČR v Programu interní podpory projektů mezinárodní spolupráce). Nově od roku 2014 dochází k zapojení do mezioborových projektů vzniklých v rámci nové **Strategie AV ČR AV21**.

V širší návaznosti na činnost vědeckých oddělení bylo v ÚSP AV ČR v průběhu roku 2014 řešeno celkem osm **grantových projektů**, z toho byly dva nově započaté. Podporované byly

a) Grantovou agenturou ČR (dále jen „GA ČR“):

„Problematika prokazování příčinné souvislosti v medicínsko-právních sporech“, řešitel Tomáš Doležal;

„Vliv evropského práva lidských práv na zdravotní právo“, řešitel Jan Malíř;

„Diskursivní pojmy v právu“, řešitel Tomáš Sobek;

„Lidská práva v mezikulturních perspektivách“, řešitel Michal Šejvl;

„Lidské právo na příznivé životní prostředí ve vnitrostátním měřítku: rozvinutá teorie, chudá praxe?“, řešitelka Hana Müllerová;

„Transsexualita a problém menšinové identity v právním diskursu“, řešitel Mariano Croce.

b) Akademií věd ČR: interní projekt mezinárodní spolupráce „Evropský soud pro lidská práva jako spolutvůrce evropské identity – dialog mezi "starou" a "novou" Evropou“, řešitelé Michal Šejvl a Petr Agha.

c) Vedle toho pokračovala spolupráce na řešení projektu podporovaného MŠMT ČR „CzechPolar – České polární stanice: stavba a operační náklady“, na řešení se spolupodílí za ÚSP AV ČR Vladimír Balaš.

V rámci veřejných soutěží GA ČR byly v roce 2014 podány čtyři návrhy na standardní grantové projekty, z nichž jeden uspěl, a to s počátkem řešení od 1. ledna 2015 („Role principu proporcionality v rozhodování ústavních soudů“, řešitel George Pavlakos).

Pokud jde o celkový **charakter výsledků**, ÚSP AV ČR jako výzkumné pracoviště v oblasti společenských věd se zaměřením na vědecký výzkum v oblasti práva předkládá výsledky své hlavní činnosti především ve formě odborných publikací a statí.

V roce 2014 výzkumní pracovníci ÚSP AV ČR publikovali okolo 100 výsledků (monografií, učebnic, sborníků a článků v odborném tisku), které zahrnují původní studie a statí, ale také recenze a informace o aktuálním dění v oblasti právní politiky i odborném životě. V roce 2014 byly v této produkci ve vazbě na výzkum jednotlivých oddělení zastoupeny zejména práce věnované teorii práva, mezinárodnímu právu veřejnému, soukromému právu, ústavnímu právu a v neposlední řadě sportovnímu právu. Mezi hlavní výsledky lze uvést zejména:

1) Eliáš, Karel. K justifikaci pravidla o nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného. *Právník*. 2014, roč. 153, č. 11, s. 1007–1033. ISSN 0231-6625.

Český občanský zákoník v § 1 stanovil, že uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Je to odůvodněno faktem, že zdejší doktrína stála v letech 1949 až 1989 na stanovisku, že v socialistickém systému neexistuje právní dualismus, protože socialistické právo je jednotné. Tato doktrína setrvačně působí stále, jak zvláště vyplývá z rozhodovací praxe o neplatnosti smluv. Autor zdůvodňuje, že myšlenkou jednoty právního řádu nelze ospravedlnit např. závěr o neplatnosti smlouvy vymezující pozemek jako předmět budoucí koupě jinak, než požadují předpisy o evidenci věcných práv v katastru nemovitostí. Uvádí i další příklady. Stat' vysvětluje obsah pravidla o nezávislosti uplatňování soukromého práva. Soukromé i veřejné právo staví na různých hodnotách, sledují různé cíle a podléhají odlišným zákonitostem. Jednota právního řádu neznamená jednotnost. Ve společnostech spojujících své bytí a rozvoj se svobodnou iniciativou jednotlivce představuje soukromé právo sféru, z níž vyrůstá a vůči níž vystupuje

veřejné právo jako právo zvláštní. Ústavní řád a zvláště Listina základních práv a svobod tvoří základ a svorník právního řádu.

2) Goldoni, Marco. The Early Warning System and the Monti II Regulation: The Case for a Political Interpretation. *European Constitutional Law Review*. 2014, roč. 10, č. 1, s. 90–108. ISSN 1574-0196.

První žlutá karta vydaná proti návrhu nařízení Rady o právu na kolektivní akce by mohla představovat první kroky směrem k propracovanějšímu pohledu na systém včasného varování (EWS). Studie naznačuje, že by mohla být souvislost mezi ochranou určitých principů vnitrostátní sociální politiky a rolí parlamentů. Parlamenty systém EWS využívají jako nástroj, jakým způsobem kompenzovat sociální deficit způsobený evropskou integrací.

3) Hamerník, Pavel. The Non-state Adjudication of Disputes by the Court of Arbitration for Sport as an Inspiring Alternative for Effective Dispute Resolution. *Czech Yearbook of International Law*. 2014, č. 5, s. 137–154. ISSN 2157-2976.

Rozhodčí soud pro sport (dále jen CAS) je instituce vykonávající funkci soudnictví v privátní sféře globálního sportovního odvětví. Olympijské hnutí založilo tento soud s cílem zajistit pro sportovní sektor nezávislý a specializovaný orgán pro řešení sporů. Článek nabízí hodnocení této alternativní cesty řešení sporů ve světle specifik sportu. Vysvětluje snahu docílit důvěryhodné a především nezávislé sportovní justice. Po představení této institucionální otázky se článek zaměřuje na procedury CAS, zejména na tzv. Odvolací řízení, které je ojedinělé v porovnání s ostatními rozhodčími tribunály a přibližuje CAS k tomu, že skutečně připomíná řádný soud, mj. i ve světle snahy založit základ precedentu *Stare decisis* v rozhodování CAS. V tomto duchu pak článek představuje CAS na rozhraní mezi specifickou sportovní úpravou a obecným platným právem, pokud jde o soudní kontrolu Švýcarského federálního Tribunálu ve světle kauzy Matuzalem a budoucí nasměrování CAS při přezkumu aktů sportovních asociací. V článku je představen i český případ, který je kauze Matuzalem podobný.

4) Malíř, Jan. Odpovědnost veřejné moci za porušení mezinárodních závazků v českém právu aneb mezi tím, co je, a tím, co není. *Právník*. 2014, roč. 153, č. 8, s. 665–688. ISSN 0231-6625.

V posledních letech byl podstatně redefinován vztah mezi českým a mezinárodním právem. Nyní je ČR povinna dodržovat závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva (čl. 1 odst. 2 Ústavy); vyhlášené mezinárodní smlouvy ratifikované se souhlasem Parlamentu jsou součástí právního řádu s předností před

jím odporujícími ustanoveními zákonů (čl. 10 Ústavy) a na základě judikatury Ústavního soudu ČR mají mezinárodní smlouvy o lidských právech stejnou právní sílu jako ustanovení vnitrostátního ústavního pořádku. Právní důsledky těchto proměn jsou však stále předmětem debaty. To platí i o odpovědnosti české veřejné moci za škodu způsobenou porušením mezinárodních závazků. Tento článek se přiklání k tomu, že taková odpovědnost by měla být uznávána přinejmenším ve vztahu k mezinárodním smlouvám v působnosti čl. 10 Ústavy. Ve prospěch takového názoru svědčí srovnání s Francií a Polskem, tedy státy, které při obdobném ústavním uspořádání takovou odpovědnost uznaly, a rovněž odkaz na zásady právního státu, na které Ústavní soud ČR nahlíží jako na klíčový základ pro existenci odpovědnosti veřejné moci za škodu.

5) Šturma, Pavel. Sukcese států ve vztahu k mezinárodní odpovědnosti: nový kodifikační úkol?. *Právník*. 2014, roč. 153, č. 9, s. 713–729. ISSN 0231-6625.

Autor poukazuje na to, že tradiční teze o neexistenci sukcese v oblasti odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní chování již neodpovídá současnému stavu mezinárodního práva. Vychází z přehledu názorů nauky na tuto velmi zajímavou a spornou otázku a zaměřuje se na dvě hlavní otázky. Za prvé, existuje pravidlo mezinárodního práva vylučující přechod odpovědnosti (tj. sekundární povinnosti) na nástupnický stát? Za druhé, může stát nástupce uplatnit ve prospěch svých státních příslušníků nárok na náhradu škody, kterou utrpěli v době, kdy měli příslušnost státu předchůdce?

6) Šejvl, Michal. Antické a středověké kořeny pojmu právního státu. *Právník*. 2014, roč. 153, č. 12, s. 1077–1100. ISSN 0231-6625.

Autor se zabývá hledáním počátků pojmu právního státu od antiky do vrcholného středověku. Prezентuje koncepce pocházející z legislativních textů, právníkové literatury i filozofických děl (zejména Platóna, Aristotela, Cicerona, ale i Jana ze Salisbury a Tomáše Akvinského) v tomto velmi dlouhém období, aby ukázal, že antice i středověku byla vlastní myšlenka omezení arbitrární vlády právem, jinými slovy vázanosti panovníka či „státu“ právními pravidly. V závěru pak upozorňuje na zásadní rozdíly mezi antickým a středověkým chápáním vztahu práva a „státu“ na straně jedné, a moderním chápáním tohoto vztahu na straně druhé. Zároveň se však zdůrazňuje to, že na mnohé antické a středověké myšlenky se navazuje i v moderní době, byť dochází k jejich reinterpretaci v odlišném společenském a politickém kontextu.

7) Kober, Jan. Spoluvlastnické předkupní právo v rovině právní normy a v rovině právnědogmatické jako gordický uzel zdejší civilistiky? *Právník*. 2014, roč. 153, č. 10, s. 848–890. ISSN 0231-6625.

Studie podává kritický přehled vývoje československého právního diskursu nad zákonným spoluvlastnickým předkupním právem, zvláště pak nad v posledních 20 letech diskutovanou otázkou, zda bezplatné převody spoluvlastnického podílu mohou být podřazeny uvedenému předkupnímu právu. Zkoumány jsou rovněž užité způsoby právní argumentace. Autor se kloní k závěru, že bezplatné převody bylo třeba ve zkoumané právní úpravě podřadit spoluvlastnickému předkupnímu právu. Zároveň se uzavírá, že zákonné spoluvlastnické předkupní právo může být významným prvkem, zvyšujícím právní jistotu spoluvlastníků.

8) Doležal, Adam – Doležal, Tomáš. Kauzalita jako nutný prostředek pro uchopení právní odpovědnosti? *Právník*. 2014, roč. 153, č. 5, s. 353–379. ISSN 0231-6625.

Autoři se zabývají pojetím kauzality v právním diskursu. Nejprve pojetím kauzality v rovině vědecké, filosofické a v běžně užívané řeči. Má smysl při zkoumání právní kauzality vycházet z některých teorií týkající se kauzality obecné? Není právní kauzalita jen umělým konstruktem, který v konečném důsledku za určitých podmínek uznává fikci příčinného vztahu, jež je podkladem pro přiznání právní odpovědnosti? Názorová spektra se v tomto případě odlišují, zatímco někteří autoři tvrdí, že v právní kauzalitě se v podstatě o kauzalitu v pravém slova smyslu nejedná a jde tak pouze o pragmatické politické rozhodování o uplatnění distributivní a korektivní spravedlnosti, či ekonomické zhodnocení užitku ve společnosti, jiní naopak poukazují na to, že kauzalita jako taková má i v právu své odůvodnění v běžném použití tohoto slova, tj. v „common sense“ smyslu nebo dokonce přímo ve vědeckém smyslu. Jaká kritéria nás tedy v právním slova smyslu vedou k tomu, abychom mohli říci, že z právního hlediska jednání nebo událost jsou příčinou jiné události způsobující újmu? Které otázky relevantní pro filosofický diskurs mohou být v právním diskursu ignorovány jako nepodstatné tak, aby smysl celého institutu nebyl narušen? Autoři se snaží poukázat na spojitost termínu kauzalita v těchto různých odvětvích, byť se podle nich nutně dostáváme do situace, kdy kauzalitu považujeme za pluralistický pojem. V závěru se pokouší na základě funkce deliktního práva nalézt k jednotlivým případům kauzální souvislosti paradigmatické kauzální případy, z nichž by vycházely určité, v praxi využitelné kauzální vzorce.

9) Müllerová, Hana – Humlíčková, P. *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2014. 98 s. ISBN 978-80-87439-16-6.

Kniha reflektuje posun v české legislativě a judikatuře v oblasti účasti veřejnosti v procesech týkajících se životního prostředí. Komentuje především nadcházející koncepční změny procesu posuzování vlivů na životní prostředí přinášené novelizací zákona EIA a souvisejících předpisů, jimiž ČR reaguje na nedostatky implementace Aarhuské úmluvy vytčené Výborem pro kontrolu dodržování Aarhuské úmluvy a Evropskou komisí.

10) Komárek, Jan. Waiting for the existential revolution in Europe. *International Journal of Constitutional Law*. 2014, roč. 12, č. 1, s. 190–212. ISSN 1474-2640.

Studie hájí pozici, že zkušenosti z postkomunistických zemí, před i po roce 1989, mohou obohatit naše chápání současné Evropy někdy jako inspiraci, někdy jako odstrašující příklad. Poznatky, které nabízí postkomunistické země společnému Evropskému projektu, se týkají právě některých hluboce zakořeněných představ o povaze EU a její ústavní struktury. Pouze pokud se tyto zkušenosti stanou součástí Evropy, bude možné Evropu sjednotit.

11) Škvain, Petr. Physical (Surgical) Castration as Treatment of Male Sex Offenders?. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*. 2014, roč. 97, č. 1, s. 40–47. ISSN 0026-9301.

V únoru 2009 byla Česká republika silně kritizována Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) pro pokračování aplikace kastrace pachatelů trestných činů v sexuální oblasti. I přes tuto důraznou kritiku však Česká republika i nadále pokračovala v provádění zákroku. Podle CPT se však jedná o mrzačící, nevratný zásah, který nelze považovat za jednu z možností při léčbě sexuálních delikventů. S ohledem na některé aspekty kritiky CTP došlo v České republice k přijetí nové právní úpravy (zákon č. 373/2011 Sb.), která nastavila přísnější pravidla pro výkon tohoto lékařského zákroku. České úřady však i nadále zůstávají přesvědčeny, že toto opatření je jednou z možností při léčbě sexuálních delikventů.

Podrobné údaje o publikačních a dalších výstupech výzkumné činnosti pracovníků ÚSP AV ČR jsou zveřejňovány prostřednictvím informačního systému, a to jednak v systému Evidence publikační činnosti v AV ČR na webových stránkách Střediska vědeckých informací AV ČR, jednak v Rejstříku výsledků výzkumu (RIV) pod gesci Rady pro výzkum, vývoj a inovace jako poradního orgánu vlády ČR.

Pokud jde o vlastní **ediční činnost** ÚSP AV ČR, v roce 2014 vyšly dva tituly, z toho jedna e-kniha, a to (řazeno abecedně):

Adamová, K. – Lojek. *Právníci doby osvícenské. Praha: Ústav státu a práva, 2014. 108 s. ISBN 978-80-87439-17-3.*

Müllerová, H. – Humlíčková, P. *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmuvy. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2014. 98 s. (E-kniha) ISBN 978-80-87439-16-6.*

Z periodické produkce ÚSP AV ČR vydával stejně jako v předchozím roce 2013 tři tituly, z toho jeden cizojazyčný a jeden elektronický. Konkrétně měsíčník časopis **Právník**, který v roce 2014 vycházel již ve 154. ročníku. Dále čtvrtletní cizojazyčný časopis *The Lawyer Quarterly* (**TLQ**, dostupný na adrese www.ilaw.cas.cz/tlq) orientovaný zejména na středoevropský prostor a on-line **Časopis zdravotnického práva a bioetiky** (dostupný na adrese www.ilaw.cas.cz/medlawjournal). Všechny časopisy jsou z hlediska stávající politiky hodnocení výsledků vědy a výzkumu jako neimpaktované recenzované časopisy klasifikovány v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných časopisů vydávaných v ČR pod gescí Rady pro výzkum, vývoj a inovace jako poradního orgánu vlády ČR.

Kromě publikační činnosti umožňují reflektovat aktuální právní problémy i **odborné akce**, které ÚSP AV ČR organizuje nebo spoluorganizuje. Z akcí pořádaných v roce 2014 je třeba uvést mezinárodní workshop „Sociální práva občanů třetích států“, který se konal dne 14. 2. 2014 ve spolupráci s německým Institutem Maxe Plancka (Max-Planck-Institut für Sozialrecht und Sozialpolitik) a mezinárodní workshop „The Post-political Constellation and European Identity“, který se konal dne 25. 9. 2014 v Antverpách ve spolupráci s Centre for Law and Cosmopolitan Values, University of Antwerp. Vnitrostátnímu tématu se věnovala konaná dne 29. 5. 2014 na téma „Práva zvířat z perspektivy filozofie, sociologie a práva“. Tématu enhancement byly věnovány tři akce, a to v květnu 2014 mezinárodní konference „Human enhancement: Je zdokonalování člověka správné? Etická a právní úskalí při tvorbě dokonalého člověka“ a workshop „Moral enhancement“ a 25. 9. 2014 konference „Enhancement a moderní medicína“ ve spolupráci s 1. lékařskou fakultou UK v Praze.

Kabinet zdravotnického práva a bioetiky dále pořádal tradiční jarní a podzimní workshopy medicínského práva a bioetiky, jednak na zmiňované téma „Moral enhancement“ (15. 5. 2014) a „Právní odpovědnost poskytovatelů zdravotních služeb podle NOZ“ (5. 12. 2014), který reflektoval účinnost nového občanského zákoníku. Vedle toho spolupořádal konferenci „Reprodučné zdravie ženy v centre záujmu: právne, bioetické, medicínske a psychosociálne aspekty starostlivosti o

ženske zdravie“ v Košicih (10.–11. 4. 2014). V letních měsících pak uspořádal pro zájemce o obor etiky a medicíny Letní školu etiky (30. 6. – 6. 7. 2014).

ÚSP AV ČR byl dále s Právnickou fakultou UPJŠ v Košicích spolupořadatelem mezinárodního sympozia „Právo – obchod – ekonomika“ ve Vysokých Tatrách; s Právnickou fakultou UK v Praze workshopů na téma „Občanská sdružení – spolky v režimu nového občanského zákoníku“ a „Problematika dopingu“ (28. 3. 2014) a s právními fakultami a Společností pro pracovní právo a sociální zabezpečení konference „Pracovní právo 2014“ v Třešti (1.–3. 10. 2014).

Výzkumná jednotka CeLAPA v roce 2014 uspořádala v průběhu celého roku sérii přednášek, na které pozvala řadu **zahraničních přednášejících**:

Emilios Christodoulidis – „Constitutionalism and Austerity“ (27. 2. 2014),

Matej Avbelj – „Post-modernity of Transnational Law and Legal Pluralism“ (11. 4. 2014),

Patricia Mindus – „The Functional Correlation Thesis: Some Fundamental Challenges of Citizenship – in the EU and Beyond“ (15. 4. 2014),

Axel Gosseries – „Is Age Discrimination Special?“ (17. 7. 2014),

Robert Alexy – „Non-Positivist Concept of Constitutional Rights“ (17. 12. 2014),

Julen Etxabe – „The Experience of Judgment“ (4. 12. 2014).

Podtrhnout je nutno zejména vystoupení Roberta Alexyho, zakladatele teorie proporcionality v rozhodování. Další akce organizované CeLAPA jsou uvedeny výše v rámci činnosti oddělení veřejného práva.

Na širší veřejnost jsou zaměřeny aktivity sloužící k **popularizaci výsledků** právního bádání. Tuto popularizaci ÚSP AV ČR uskutečňuje především formou komentářů k právním aspektům aktuálních politických a dalších událostí (viz monitoring tisku sledovaný AV ČR). ÚSP AV ČR rovněž otevřel své dveře návštěvníkům v rámci akcí konaných v Týdnu vědy a techniky Akademie věd ČR v listopadu 2014 a někteří pracovníci reprezentovali ÚSP AV ČR na tomto vědeckém festivalu svými přednáškami (Karel Eliáš „Nový občanský zákoník“; David Černý „Práva zvířat“; Adam Doležal „Jediná tvá jistota je kmotřička zubatá aneb O úskalích euthanasie a asistované sebevraždy.“)

Veřejnosti nabízí ÚSP AV ČR i přístup k dokumentárním a informačním službám svého **Střediska vědeckých informací** (SVI), které má status veřejné knihovny a jehož primární funkcí je zabezpečovat infrastrukturu vědeckému výzkumu probíhajícímu na ÚSP AV ČR. Středisko vědeckých informací plnilo jako každý rok všechny své funkce v rámci svého vymezení jako úzce specializovaného

informačního střediska se zaměřením především na odbornou veřejnost a s prioritním posláním pro vlastní vědecké pracovníky ústavu.

SVI tedy poskytuje všechny potřebné typy služeb, a to jak klasických knihovních – nákup knih a budování knihovního fondu je stále jednou z nejdůležitějších činností oddělení – současně se ale v závislosti na potřebách rozvoje informační společnosti a mladých vědeckých pracovníků ústavu rozvíjí také moderní způsoby práce s informacemi, jako je budování databází, práce s elektronickými informačními zdroji apod. Fond knihovny čítá okolo 40 000 svazků, přírůstek knih za rok 2014 byl o čtvrtinu vyšší, než v loňském roce: 421 publikací; z toho 106 bylo zahraničních titulů, 315 českých. Fond knihovny je přístupný přes internet, a to nejen z webových stránek ústavu, ale i prostřednictvím Souborného katalogu ČR, starší literatura získaná do roku 1989 je k dispozici na webových stránkách ústavu v naskenované podobě.

V roce 2014 odebíralo SVI nebo získávalo výměnou či darem celkem 74 titulů časopisů, z toho 39 českých a 25 zahraničních. Co se týče databází, kromě vlastních databází budovaných přímo SVI se pokračovalo se třemi tituly francouzské databáze Dalloz a právníckou databází americké provenience HeinOnline. České právnícké časopisy jsou již od roku 1993 zpracovávány v článkové bibliografii CLAN, kde se excerpuje 24 časopisů, ke konci roku 2014 bylo v databázi 34 271 záznamů. Různorodost je v používaných domácích právních informačních systémech (BeckOnLine, CODEXIS).

V souvislosti s hlavní činností ÚSP AV ČR probíhá dlouhodobě i **spolupráce s vysokými školami** v ČR i v zahraničí. Smyslem této spolupráce je prezentovat závěry právního výzkumu, který výzkumní pracovníci ÚSP AV ČR provádějí, avšak zejména umožnit kontakty s perspektivními zájemci o právní vědu.

Spolupráce s vysokými školami se uskutečňuje zpravidla na individuální bázi, kdy výzkumní pracovníci vyučují v rámci bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů na veřejných i soukromých vysokých školách, podílejí se na přípravě konceptů studijních oborů, studijních materiálů, ale také spoluorganizují odborná setkání a konference; to dává mj. možnost rozložit náklady spojené s rozvojem právního bádání. Institucionalizovaný charakter měla na základě rámcové smlouvy o spolupráci spolupráce ÚSP AV ČR s Právníckou fakultou UPJŠ v Košicích, tato spolupráce předpokládá výměnu vědeckých informací mezi oběma stranami, realizaci společných vědeckých projektů, zejména pořádání vědeckých akcí (viz výše zmíněná konference v Tatrách) a vzájemnou podporu při zvyšování vědecké kvalifikace pracovníků obou institucí; nezahrnuje ale žádná ustanovení o společných studijních programech. Dále v roce 2014 probíhala spolupráce na konkrétních akcích zejména s Právníckou fakultou UK v Praze, 1. lékařskou fakultou UK v Praze, Právníckou fakultou MU.

Vedle vysokoškolského sektoru spolupracuje ÚSP AV ČR v souvislosti se svou hlavní činností dlouhodobě i s **dalšími veřejnými institucemi**, jak pedagogickými a vědeckými, tak s institucemi veřejné moci. V této rovině je třeba zejména zdůraznit, že někteří pracovníci ÚSP AV ČR jsou členy poradních orgánů různých orgánů veřejné moci (též Legislativní rady vlády), kde zprostředkovávají přenos vědeckého zkoumání a výzkumných výsledků do českého práva. ÚSP AV ČR se také formou připomínek dlouhodobě podílí na připomínkování výběru rozsudků Nejvyššího soudu ČR určených k publikování.

V oblasti aplikovaného výzkumu můžeme v roce 2014 jmenovat pořádání **vzdělávacích seminářů** ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí „Účast veřejnosti v environmentálním rozhodování – jak dostát požadavkům Aarhuské úmluvy“, které vzhledem k jejich rozsahu měly všechny informace zveřejněny na webových stránkách ÚSP k danému tématu <http://www.ilaw.cas.cz/aarhus>. Série čtyř vzdělávacích seminářů konaných v rámci smlouvy uzavřené mezi ÚSP a MŽP ve dnech 21. 11., 28. 11., 1. 12. a 5. 12. 2014 byly přednášené formou čtyřhodinových bloků JUDr. Hanou Müllerovou, Ph.D., vědeckou pracovnící ÚSP, a JUDr. Petrou Humlíčkovou, Ph.D., z Právnické fakulty UK. Jednotlivé přednáškové bloky se zaměřovaly na účast veřejnosti v procesu posuzování vlivů (s důrazem na obsah připravované zásadní novely zákona EIA), v procesech podle stavebního zákona, ve správních řízeních s environmentálním prvkem a ve správním soudnictví a byly určeny přednostně pro úředníky státní správy a soudce, dále pak pro další zainteresované osoby, např. členy ekologických spolků nebo osoby autorizované k provádění posuzování vlivů na životní prostředí. Seminářů se zúčastnilo celkem 102 osob.

ÚSP AV ČR rovněž spolupracuje **se soukromým sektorem**, a to především ve formě expertní činnosti, jejímiž výstupy jsou zejména vědecké posudky a expertízy. Tato spolupráce však není omezena výlučně na soukromý sektor, nýbrž expertní činnost je požadována také orgány veřejné moci (především ministerstvy a jinými ústředními správními orgány), pro jejíž potřeby tak ÚSP AV ČR rozšiřuje spektrum odborných názorů, ze kterých mohou orgány veřejné moci při aplikaci práva vycházet. Expertní činnost má současně nesporný vědecký přínos, obvykle totiž osvětluje zajímavé právní problémy, které často ukazují na obecnější problémy práva v ČR, případně představuje inspiraci pro badatelskou činnost a nezřídka předznamenává další spolupráci na výzkumných projektech. V roce 2014 bylo v ÚSP AV ČR vyhotoveno celkem 18 stanovisek pro subjekty veřejného i soukromého práva.

Při ÚSP AV ČR rovněž působí komise pro vědecký titul „doktor věd“ v oboru právní vědy při Grémiu pro vědecký titul Vědecké rady AV ČR.

Za významnou lze dále označit spolupráci s médii, kde řada pracovníků ÚSP AV ČR poskytuje médiím osobní konzultace a rozhovory k aktuálním právním problémům, případně vystupuje v televizních a rozhlasových pořadech a přispívá do tisku.

Kromě výše uvedených aktivit je třeba doplnit dále i to, že také v roce 2014 poskytoval ÚSP AV ČR zázemí několika **učeným společnostem**, na jejichž fungování se podílejí výzkumní pracovníci ÚSP AV ČR a mezi které náleží Česká společnost pro mezinárodní právo, Česká společnost pro právo životního prostředí, Český národní komitét Mezinárodní akademie srovnávacího práva a Český národní komitét Mezinárodního sdružení právních věd, Společnost pro právo informačních technologií apod. Pracovníci ÚSP AV ČR spolupracují i s vybranými odbornými obecně prospěšnými společnostmi (Společnost pro dopravní právo, Společnost pro pracovní právo, Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu atd.).

Zvláštní složku, která je neoddělitelná od hlavní činnosti ÚSP AV ČR, pak představuje **mezinárodní spolupráce**, jejímž smyslem je zejména konfrontovat poznatky získané výzkumem v domácím právním prostředí se zkušenostmi zahraničních partnerů a podílet se na myšlenkové výměně.

ÚSP AV ČR primárně rozvíjí mezinárodní vědeckou spolupráci v rámci středoevropského prostoru s ústavy pro právní vědy Maďarské, Polské, Ruské a Slovenské akademie věd. Výsledky mezinárodního výzkumu jsou předkládány na společných konferencích, sympoziích a workshopech a publikovány ve sbornících a vědeckých časopisech, zejména v časopisech vydávaných dotčenými institucemi, tedy Gosudarstvo i pravo, Państwo i prawo, Právník a Právny obzor. V roce 2014 byl konkrétně řešen společný projekt „Vliv práva EU na právní řády Polské republiky a České republiky – tvorba, výklad a aplikace“ s Ústavem právních věd Polské akademie věd, projekt „Vliv práva EU na právní řády České republiky a Slovenské republiky“ s Ústavem státu a práva Slovenské akademie věd a projekt „Ústavní a správní soudnictví v kontextu ochrany lidských práv a migrace“ s Centrem sociálních věd – Ústavem právních věd Maďarské akademie věd. Intenzivní spolupráce probíhala s Ústavem státu a práva Slovenské akademie věd, Centre for Law and Cosmopolitan Values při Univerzitě v Antverpách a Centre of Excellence in Foundations of European Law and Polity při Univerzitě v Helsinkách. Ad hoc je uskutečňována spolupráce s francouzským Institut international des droits de l'homme (Strasbourg), s italským Istituto di teoria e tecniche dell'informazione giuridica CNR (Firenze), s polským Wydziałem Prawa i Administracji UMK (Toruń).

Vedle toho pracovníci ÚSP AV ČR jsou v návaznosti na svou badatelskou činnost též členy redakčních rad řady odborných časopisů, např. Právník, TLQ, Časopis zdravotnického práva a bioetiky, Právní rádce, Acta Universitatis Carolinae, Právny

obzor, Obchodněprávní revue, Správní právo, Bulletin advokacie, České právo životního prostředí, Revue pro právo a technologie. Rovněž jsou členy mezinárodních i vnitrostátních vědeckých organizací (vedle výše uvedených českých učených společností též např. International Committee of Comparative Law IAL; Académie internationale de droit comparé; Groupe européen de droit international privé; české odbočky International Law Association; ILA Committee on International Criminal Court; European Association of Legislation; českého národního komitétu International Association of Legal Science; International Academy of Comparative Law; International Role of Universities in the Developing Areas) a Českého sdružení pro právní a sociální filozofii jako národní asociace International Association for Philosophy of Law and Social Philosophy (IVR).

IV HODNOCENÍ DALŠÍ A JINÉ ČINNOSTI:

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., neprovádí další ani jinou činnost.

V INFORMACE O OPATŘENÍCH K ODSTRANĚNÍ NEDOSTATKŮ V HOSPODAŘENÍ A ZPRÁVA, JAK BYLA SPLNĚNA OPATŘENÍ K ODSTRANĚNÍ NEDOSTATKŮ ULOŽENÁ V PŘEDCHOZÍM ROCE:

Žádné nedostatky nebyly zjištěny.

VI FINANČNÍ INFORMACE O SKUTEČNOSTECH, KTERÉ JSOU VÝZNAMNÉ Z HLEDISKA POSOUZENÍ HOSPODÁŘSKÉHO POSTAVENÍ INSTITUCE A MOHOU MÍT VLIV NA JEJÍ VÝVOJ:

Výrok auditora byl bez výhrad. Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. v roce 2014 čerpal rezervní fond ve výši 570 484,87 Kč. Konečný stav rezervního fondu k 31. 12. 2014 byl 2 322 710,94 Kč.

VII PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ ČINNOSTI PRACOVIŠTĚ:

Institucionální podpora Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., zůstává na úrovni předchozího roku, rozpočtové proporce se předpokládají stejné jako v roce 2014. Vědecká činnost bude pokračovat v souladu s vědeckou koncepcí ÚSP AV ČR.

VIII AKTIVITY V OBLASTI OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ:

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., neměl v roce 2014, vedle výše zmíněných aktivit v oblasti pořádání akcí a řešení projektů na dané téma, žádné aktivity v oblasti ochrany životního prostředí, se standardní výjimkou třídění odpadu.

IX AKTIVITY V OBLASTI PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ:

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., zaměstnával k 31. 12. 2014 celkem 49 zaměstnanců, z toho 44 s vysokoškolským vzděláním. Z celkového počtu zaměstnanců jich ve vědeckých odděleních je zařazeno 36.

Přepočtený počet zaměstnanců činil 36,204.

Průměrný výdělek v roce 2014 byl ve výši 31.620,- Kč.

V průběhu roku 2014 byli přijati 4 noví zaměstnanci, pracovní poměr byl skončen se 2 zaměstnanci.

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., umožňuje svým zaměstnancům zvyšování kvalifikace účastí na odborných školeních a v externím studiu. Dbá v této souvislosti mj. o prohlubování jazykových znalostí svých zaměstnanců, a to zejména prostřednictvím jazykových kurzů organizovaných na půdě Akademie věd ČR. Doktorandi pak navštěvují Kurzy základů vědecké práce v AV ČR.

X POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 SB. O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM¹:

- a) počet podaných žádostí o informace: 0
počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 0
- b) počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0
- c) popis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení: žádné soudní řízení neprobíhalo, žádné náklady nevznikly.
- d) výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: 0.

¹ Údaje požadované dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

- e) počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0
 - f) další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona: 0
-

Razítko

ÚSTAV STÁTU A PRÁVA
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY, v.v.i.
116 00 Praha 1 - N. Město, Národní 18

Podpis ředitele

Přílohou této výroční zprávy je účetní závěrka a zpráva o jejím auditu.